

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Dajana Šimić

MOTIVACIJA ZA UČENJE STRANOG JEZIKA U RAZREDNOJ NASTAVI

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2016.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

MOTIVACIJA ZA UČENJE STRANOG JEZIKA U RAZREDNOJ NASTAVI

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Razvojna psihologija

Mentorica: doc.dr.sc. Tena Velki

Sumentorica: dr.sc. Manuela Karlak

Studentica: Dajana Šimić

Matični broj: 2262

Modul: B (informatika)

Osijek, prosinac 2016.

„Drugačiji jezik je drugačija vizija života.“

Federico Fellini

SADRŽAJ

SAŽETAK:	VI
1. UVOD	1
2. STRANI JEZIK ILI DRUGI JEZIK?	2
3. INDIVIDUALNE RAZLIKE MEĐU UČENICIMA U OVLAĐAVANJU INOG JEZIKA ...	3
4. ŠTO JE MOTIVACIJA?	4
5. KLJUČNI MOTIVACIJSKI KONSTRUKTI	5
6. PREGLED NAJVAŽNIJIH ISTRAŽIVANJA MOTIVACIJE U RANOM UČENJU STRANIH JEZIKA	10
7. ISTRAŽIVANJE MOTIVACIJE ZA UČENJE STRANOG JEZIKA U RAZREDNOJ NASTAVI	13
7.1. Uvod	13
7.2. Metodologija istraživačkog rada	13
7.2.1. Cilj istraživanja	13
7.2.2. Istraživačka pitanja	13
7.2.3. Hipoteze istraživanja	13
7.2.4. Uzorak	14
7.2.5. Instrument	14
7.2.6. Postupak	15
8. REZULTATI	16
8.1. Statistički postupci	16
8.2. Deskriptivna statistika motivacije za učenje stranih jezika	17
8.3. Korelacijska analiza motivacije i pomoćnih varijabli	18
8.4. Razlike u učenju engleskog i njemačkog jezika	21
9. RASPRAVA	22
10. ZAKLJUČAK	25
LITERATURA	26
PRILOZI	28
Upitnik o motivaciji za učenje njemačkog jezika	28
Upitnik o motivaciji za učenje engleskog jezika	30

Naslov: Motivacija za učenje stranog jezika u razrednoj nastavi

SAŽETAK:

U ovome je radu proučavana motivacija za učenje stranog jezika u razrednoj nastavi. Cilj je bio utvrditi u kojoj su mjeri učenici motivirani za učenje engleskog i njemačkog kao stranih jezika, za koji su jezik više motivirani te u kakvom su odnosu ocjene iz stranih jezika, hrvatskog jezika, matematike i motivacija za učenje njemačkog odnosno engleskog kao stranog jezika. U istraživanju je sudjelovalo 100 učenika (51 dječak i 49 djevojčica) četvrtih razreda iz tri osnovne škole. Učenici su ispunjavali upitnik koji predstavlja prilagođenu inačicu Upitnika o motivaciji za učenje stranih jezika M. Karlak (2014.). Rezultati istraživanja su pokazali da su učenici statistički značajno motiviraniji za učenje engleskog kao stranog jezika u usporedbi s njemačkim jezikom. Ocjene iz hrvatskog jezika nisu se pokazale statistički značajno povezane s motivacijom za učenje stranog jezika, dok su ocjene iz matematike, njemačkog jezika i engleskog jezika u statistički značajnoj pozitivnoj korelaciji s motivacijom za učenje oba strana jezika.

Ključne riječi: engleski jezik, motivacija, njemački jezik, učenje

Title: The motivation for foreign language learning in early primary school education

SUMMARY:

This thesis focuses on the motivation for foreign language learning in early primary school education. The purpose was to determine to what extent the pupils are motivated to learn English and German, whether they are more motivated to learn English or German, and to discuss the relation between grades in foreign languages, Croatian, Mathematics, and the motivation for learning German and English as foreign languages. The sample comprised 100 fourth grade students (51 male and 49 female) from three primary schools. The respondents filled in a questionnaire which is an adjusted version of the Questionnaire on foreign language learning motivation (Karlak, 2014.). Based on the results it can be concluded that the students are more motivated to learn English as a foreign language than to learn German. Grades in Croatian language are not statistically significantly connected to motivation for foreign language learning, whereas there is a statistically significant correlation between the grades in Mathematics, German, English, and the motivation for learning both foreign languages.

Keywords: English, motivation, German, learning

1. UVOD

Ključni pojam na koji je ovaj rad usmjeren je pojam motivacije, odnosno motivacija za učenje engleskog i njemačkog kao stranih jezika u razrednoj nastavi. Moguće je pronaći brojne definicije motivacije. Jedna od njih govori da motivacija predstavlja skup motiva odnosno psiholoških stanja koji pokreću i usmjeravaju ljudsko ponašanje te određuju intenzitet toga ponašanja (Medved Krajnović, 2010.). Motivacija se istražuje u okviru opće psihologije, psihologije obrazovanja te u okviru OVIJ-a, odnosno ovladavanja inim jezikom.

Lingvisti smatraju da je jezik kompleksna tvorevina te da postoje složeni mentalni procesi koji djeluju pri jezičnom ovladavanju. Dakle, psihološka kao i lingvistička istraživanja pružaju snažan okvir u istraživanjima ovladavanju inim jezikom.

OVIJ je mlada znanstvenoistraživačka disciplina koja nastoji unaprijediti razumijevanje jezika koji pojedincu nisu prvi usvojeni jezik. Prema navedenoj disciplini, smatra se da su za takvo učenje jezika važne individualne razlike među učenicima, a tu se kao vrlo važan čimbenik ističe upravo motivacija, koja je danas aktualno područje istraživanja u OVIJ-u. Na motivaciju je moguće utjecati u nastavi te je ona i dio same nastave stranih jezika jer igra veliku ulogu u ovladavanju inim jezikom, a prema Gardneru (1985.) učenik je doista motiviran kada su njegova želja da postigne cilj i pozitivni stavovi prema cilju povezani s ulaganjem truda.

Čovjekove potrebe su različite, prema tome je i motivacija usmjerena prema postizanju različitih ciljeva. Postoji više vrsta motivacije, a za potrebe ovog rada i istraživanja ispitat ćemo i ostati na motivaciji za učenje stranog jezika.

U današnjem modernom vremenu i razvoju tehnologije, učenici, djeca i odrasli općenito, pokazuju sve veće zanimanje za modernim tehnologijama, a sve manje za formalnim učenjem kao i za učenjem stranih jezika. Ovim radom ispitat će se motivacija učenika razredne nastave za učenje njemačkog i engleskog kao stranih jezika. Nastojat će se odrediti u kojoj su mjeri učenici četvrtih razreda motivirani za učenje navedenih jezika te za učenje kojeg jezika su više motivirani te u kakvom su odnosu ocjene iz stranih jezika, hrvatskog jezika i matematike s motivacijom za učenje njemačkog odnosno engleskog kao stranih jezika.

2. STRANI JEZIK ILI DRUGI JEZIK?

Termini drugi jezik i strani jezik često se koriste kao sinonimi i označavaju pojam nekog jezika koji nije materinski. Međutim, u nekim situacijama ih je potrebno razlikovati.

Drugim jezikom smatra se nematerinski jezik koji se uči unutar zemlje u kojoj je u uporabi, a stranim jezikom smatra se nematerinski jezik koji se uči izvan nacionalnih i teritorijalnih granica. Postoji, dakle, razlika u terminima, a postoji i bitna razlika u motivaciji za učenje. Prema Mihaljević Djigunović (1998.) postoji veća motivacija za učenje drugog jezika jer je on u uporabi u zemlji u kojoj se uči i ima veću podršku sredine. On se često uči i neformalno i u svakodnevnoj interakciji.

Mihaljević Djigunović (1998.) kao jedan takav primjer navodi istraživanje Chihare i Ollera (1978., vidi u Mihaljević Djigunović, 1998.) provedeno na kineskim studentima koji su engleski jezik učili u SAD-u i japanskim studentima koji su engleski jezik učili kao strani jezik u Japanu. Ispitujući povezanost motivacije i stavova došli su do zaključka da je slabija povezanost kod japanskih studenata koji su engleski učili u Japanu.

Mihaljević Djigunović (1998.) navodi kako u starijoj literaturi i istraživanjima primjerice kanadskih istraživača Lamberta i Gardnera nije postojala razlika između termina strani jezik i termina drugi jezik. Kada su se počeli pojavljivati rezultati koji su nisu bili u skladu s navedenim autorima, tada se pojavljuju i sugestije da je potrebno razlikovati navedene termine.

U radu će se nadalje govoriti o njemačkom i engleskom kao stranim jezicima za učenike hrvatskih škola.

3. INDIVIDUALNE RAZLIKE MEĐU UČENICIMA U OVLAĐAVANJU INOG JEZIKA

Među svim ljudima, pa tako i školskom djecom, postoje određene individualne razlike. Učenici u istim uvjetima svladavaju različite razine znanja pa tako i različite razine ovlađavanja stranim jezikom. To pitanje važno je i često se naglašava unutar OVIJ-a i istraživanja u procesu ovlađavanja inim jezikom te su ga istraživali mnogi teoretičari. Vrlo je važan i sam način ovlađavanja stranog jezika.

Individualnim razlikama smatra se jedinstvenost uma pojedinca. Odnosno, to su relativno stabilna obilježja ili karakteristike prema kojima se pojedinci međusobno razlikuju (Dörnyei, 2005.).

No, ne postoji jedinstvena teorija individualnih razlika. Različiti istraživači različito nazivaju i dijele područja u kojima postoje individualne razlike među učenicima, ali slažu se u mišljenju da one utječu na ishode ovlađavanja inog jezika.

Dörnyei (2005.) navodi motivaciju, ličnost i jezičnu nadarenost kao ključne individualne razlike. Ellis (2008., vidi u Karlak, 2014.) pak ističe jezičnu nadarenost, motivaciju, ličnost te strah od jezika kao središnje čimbenike, a inteligenciju, dob i strategije učenja smatra manje značajnima stavljajući ih na drugo mjesto.

U novijim istraživanjima sve se više navodi kontekst kao važan čimbenik individualnih razlika koji pridonosi ovlađavanosti stranim jezikom (npr. Dörnyei, 2005.). Motivacija nije samo u pojedincu, već je ona i društveni konstrukt koji nastaje u interakciji drugim ljudima.

4. ŠTO JE MOTIVACIJA?

Motivacija je nedvojbeno jedan od najvažnijih čimbenika individualnih razlika u ovladavanju stranim jezikom. Jedna je od najvažnijih komponenti koja utječe na ishode učenja (Mihaljević Djigunović, 1998.), a posebno je značajna i radi toga što se ona može povećavati, mijenjati, razvijati i poticati. „Je li motivacija želja? Osjećaj? Način razmišljanja? Nastojanje? Potreba ili skup potreba? Proces ili niz procesa?“ (Reeve, 2010., 1.str.). Teško ju je definirati i mjeriti jer ona pokušava objasniti zašto se ljudi ponašaju i razmišljaju na određeni način, što je pravi razlog koji nas potiče na ostvarenje nekog cilja i sl., te stoga postoje i brojne definicije motivacije.

Motivacija se definira kao stanje u kojem smo iznutra pobuđeni određenim potrebama, porivima, željama ili motivima na određeno ponašanje usmjereno prema cilju (Petz, 1992. u Vizek Vidović, 2003.).

Gardner (1985.) također naglašava vrlo slično razmišljanje s psihološkim i društvenim elementima te naglašava i važnost stavova prema govornicima i društvenoj zajednici inoga jezika jer i oni utječu na učenikovu uspješnost svladavanja jezika.

Rheinberg (2004.) jednostavnije pojašnjava da je riječ o tome da netko ima cilj, da se trudi i da se bavi nečim od čega ga nitko ne može odvratiti. To je moguće objasniti i doživljavanjem da je motivacija stanje u kojem nas nešto privlači, veže za sebe, stanjem u kojem nečemu težimo, nešto hoćemo te stanjem napetosti, aktivnosti i mira. Motivacija se može objasniti kao blagi oblik opsjednutosti nečime (DeCharms 1979., u Rheinberg, 2004.).

„Pojam motivacije ne odražava dakle, homogenu jedinicu koju katkad imamo u većoj ili manjoj mjeri. Ne postoji, dakle, nešto poput jedinstvenog „mišića motivacije“ za koji u organizmu postoji posebna skupina stanica. Pojam motivacije u većoj je mjeri apstraktna kategorija pomoću koje izdvajamo i pojašnjavamo pojedine komponente ili aspekte mnogih različitih procesa tijekom života koji usmjeravaju naše ponašanje“ (Rheinberg, 2004., 14.str.).

I na kraju, različita motivacijska stanja i procesi koji ih čine djeluju na način čitanja, prerađivanja sadržaja i uspjeh u pamćenju. Pojam motivacije ne odnosi se na strogo određeno područje doživljavanja i ponašanja, nego je u određenoj mjeri apstraktan i njime označujemo aktivirajuće usmjeravanje nekih životnih aktivnosti koje vode k cilju (Rheinberg, 2004.).

5. KLJUČNI MOTIVACIJSKI KONSTRUKTI

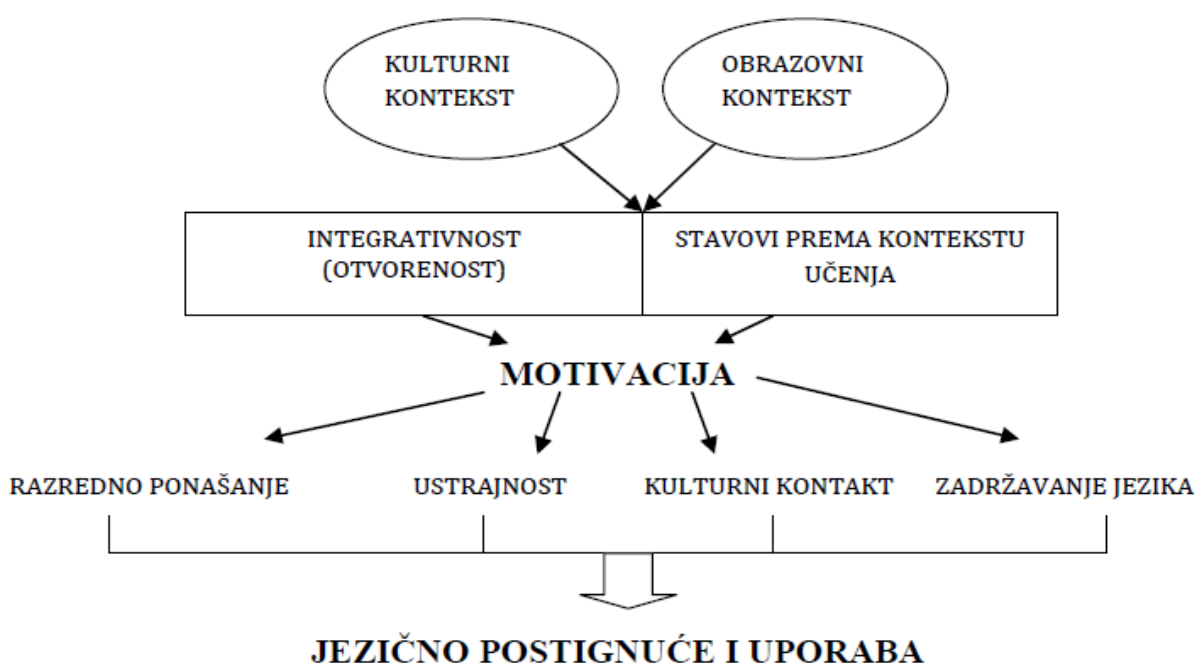
W. Lambert i R. Gardner smatraju se začetnicima u istraživanju motivacije za učenje inog jezika. Iz istraživanja Gardnera i njegovih suradnika, proizašli su neki od najvažnijih konstrukata poput socioedukacijskog modela ovladavanja inim jezikom, baterije testova pod nazivom AMTB (*Attitude/Motivation Test Battery*) te integrativne i instrumentalne motivacija.

Gardnerov (1985.) socioedukacijski model usvajanja drugog jezika jedan je od čestih modela koji se koriste u današnjoj suvremenoj literaturi. Ima opsežnu bateriju testova za ispitivanje motivacije i stavova, a ona je pogodna za statističku obradu zbog dobrih psihometrijskih osobina i pouzdanosti. Model polazi od pretpostavke da se proces ovladavanja inim jezikom sastoji od nekoliko elemenata: *ulaznih čimbenika* (bioloških, iskustvenih), *individualnih razlika* (kognitivnih i afektivnih), *formalnog i neformalnog konteksta* u kojem se jezik usvaja i *jezičnih i nejezičnih ishoda učenja*, a svi ti navedeni elementi djeluju unutar sociokulturne sredine. Sociokulturna sredina utječe na izloženost jezika, status jezika i učenikovu percepciju važnosti jezika (Mihaljević Djigunović, 1998.). Socioedukacijski model također objašnjava da stavovi utječu na motivaciju te da se pomoću njih motivacija može održavati, a da su motivacija i strah od učenja jedno drugom uzrok i posljedica. Visok stupanj motivacije snižava strah od učenja, dok visok stupanj straha snižava motivaciju. Jedan od ključnih koncepata navedenog modela je integrativna motivacija. Navedeni koncept podrazumijeva da se ovladavanje inim jezikom odnosi na razvoj komunikacijske jezične kompetencije bliske onoj izvornih govornika, a to zahtijeva vrijeme, trud, ustrajnost i identifikaciju s jezičnom zajednicom (Gardner, 2001.). Integrativnu motivaciju čine *motivacija*, *integrativnost* i *stavovi prema kontekstu učenja*. Pod *motivacijom* se podrazumijeva trud, želja i pozitivan stav prema učenju. *Integrativnost* se odnosi na interes za strane jezike i stavove prema društvenoj zajednici inoga jezika, dok se *kontekst učenja* odnosi na stavove prema nastavniku, nastavi, suučenicima, nastavnim sadržajima i sl. Integrativnost i kontekst učenja utječu na motivaciju, a ona na postignuće u učenju. Na jezično postignuće utječu još i neki drugi čimbenici poput jezične nadarenosti, strategija učenja i sl. (Gardner, 2001.).

Dvije vrste motivacije koje su bile prisutne u novijim Gardnerovim istraživanjima su *motivacija za učenje jezika* i *razredna motivacija* (Gardner, 2007.). Motivacija za učenje jezika opća je karakteristika pojedinca, no ipak nije isključena mogućost promjene u određenim uvjetima. Razredna je motivacija situacijski usmjerena i predstavlja percepciju pojedinca vezano uz razne čimbenike prisutne u formalnom kontekstu ovladavanja jezikom. Integrativna

motivacija presudna je za stjecanje najviše razine jezične kompetencije uz aktivni pristup učenju koji ona podrazumijeva. Dvije vrste konteksta utječe na motivaciju: kulturni i obrazovni (Gardner, 2007.).

Slika 1. Učinci kulturnog i obrazovnog konteksta na motivaciju za ovladavanje jezikom (Gardner, 2007.).

Za motivaciju su važna oba konteksta. Kulturni je kontekst značajan jer pojedinac stječe vjerovanja o vrijednosti i smislenosti učenja jezika, očekivanja onoga što se može, a što ne može postići i sl., a sve se to razvija unutar kulturnog okruženja. Obrazovni se kontekst odnosi na obrazovni sustav pojedinca i razredni kontekst, a tu su razni čimbenici poput interesa, kvalitete programa, kompetencije nastavnika i sl. Kako je vidljivo iz slike, oba konteksta utječu na integrativnost i stavove prema učenju, a te varijable utječu na razinu motivacije koju učenik pokazuje kroz ponašanje, ustrajnost, kulturni kontakt, zadržavanje jezika, što se, pak, odražava na jezično postignuće i uporabu jezika (Karlak, 2014.).

Ova Gardnerova teorija proizvela je veliko zanimanje za proučavanje motivacije za ovladavanje inim jezikom, ali je dobila i brojne kritike radi same primjenjivosti integrativne motivacije u kontekstima ovladavanja stranim jezikom gdje nema izravnog kontakta s govornicima određenog jezika u usporedbi s dvojezičnom Kanadom (Karlak, 2014.). Ispostavilo se da su kanadski i europski kontekst ovladavanja inim jezikom sličniji nego što se smatralo, na što ukazuje Gardner koji sa suradnicima provodi validaciju AMTB-a u raznim zemljama, Španjolskoj, Poljskoj i sl., a u Hrvatskoj u suradnji s uglednom znanstvenicom Jelenom Mihaljević Djigunović. AMTB baterija testova sastoji se od jedanaest podtestova, odnosno dvanaest ukoliko se mjeri i roditeljska podrška, a varijable koje ispituje su: stavovi prema kontekstu učenja, integrativnost, motivacija, strah od jezika i instrumentalnost (Gardner, 2007.). Rezultati potvrđuju neke postavke socioedukacijskog modela i vezu integrativne motivacije s uspjehom bez obzira na kulturni kontekst i učinak motivacije koja je pod utjecajem integrativnosti i stavova prema kontekstu učenja (Gardner, 2005., u Karlak, 2014.).

Nadalje, Dörnyei (1994.) u svom teorijskom okviru navodi da motivaciju čine tri komponente: *razina jezika*, *razina učenika* i *razina konteksta učenja* koja je slična Gardnerovom konstrukt integrativne motivacije (vidi tablicu 1). Te tri navedene razine odražavaju društvenu, osobnu i obrazovnu dimenziju jezika. Dörnyeijev motivacijski okvir podrazumijeva da sve tri razine motivacije utječu na opću motivaciju.

Tablica 1. Komponente motivacije za učenje stranih jezika (Dörnyei, 1994.).

Razina jezika	Integrativni motivacijski podsustav Instrumentalni motivacijski podsustav
Razina učenika	Potreba za postignućem Samopouzdanje <ul style="list-style-type: none"> • Strah od jezične uporabe • Percipirana kompetencija u stranom jeziku • Kauzalne atribucije • Samodjelotvornost

Procesni pristup u ovladavanju inim jezikom nije dovoljno istražen, no postoje neka longitudinalna istraživanja koja potvrđuju promjene u motivaciji (npr. Inbar, Donitsa-Schmidt i Shohamy, 2001.; Ushioda, 2001; vidi u Karlak, 2014.). Jedno od najsveobuhvatnijih longitudinalnih istraživanja motivacije za učenje engleskog, njemačkog, francuskog, ruskog i talijanskog jezika u Mađarskoj proveli su Dörnyei i suradnici (npr. Dörnyei i Clement, 2001.). Istraživanje su provodili od 1993. do 2004. godine na 1300 ispitanika u dobi od 13 i 14 godina. Rezultati pokazuju opadanje interesa za učenje stranih jezika, dok je instrumentalna motivacija za učenje engleskog jezika zabilježila porast, što je povezano s dominantnošću tog jezika. Provedena su i neka istraživanja u Hrvatskoj (npr. Bagarić, 2007.; Mihaljević Djigunović i Bagarić, 2007.; Karlak, 2014.) koja su također pokazala da su više motivirani učenici koji uče engleski jezik od onih učenika koji uče njemački jezik. Autorice su to povezale s kontekstom učenja, statusom jezika i izvannastavnom izloženošću.

Noviji pristup motivaciji govori da su moguće slike o sebi poveznice između motivacije i kognicije, a pri tome se misli na misao pojedinca *što bi mogao postati, što bi želio postati te što se plaši postati* (Dörnyei, 2005.). Tako postoje poželjne i nepoželjne slike o sebi, kao npr. lijepo ja, bogato ja i nepoželjne poput depresivno ja, ljuto ja, a ravnoteža tih poželjnih i nepoželjnih slika o sebi dovodi do više motivacije nego ijedna pojedinačna samostalno (Markus i Ruvolo, 1989., u Dörnyei, 2005.). Dörnyei (2005.) ističe *idealnu i očekivanu sliku o sebi*. Idealna slika prikazuje attribute koje osoba želi posjedovati, a očekivana slika o sebi je ono što pojedinac smatra da bi trebao imati. Autor smatra da, ako je uspjeh u ovladavanju inim jezikom pojedincu na značajnom mjestu u okviru očekivane ili idealne slike o sebi, on će biti više motiviran da ga usvoji i postigne taj uspjeh. Navedeni motivacijski konstrukt Dörnyei (2005.) naziva *inojezičnim motivacijskim sustavom slike o sebi*, a kao što je već dijelom spomenuto, obuhvaća tri izvora motivacije: *1.idealna jezična slika o sebi* (idealna slika o sebi specifična za određeni jezik), *2.očekivana jezična slika o sebi* (odnosi se na attribute koje bi netko trebao imati), *3.iskustvo učenja inoga jezika* (ono obuhvaća primjerice utjecaj vršnjaka, nastavnika ili doživljaj uspjeha).

Brojna su istraživanja diljem svijeta potvrdila Dörnyeijevu teoriju, a prije svega da najjaču motivacijsku snagu na jezično ponašanje ima upravo idealna jezična slika o sebi (vidi u Karlak, 2014., 47.str.).

6. PREGLED NAJVAŽNIJIH ISTRAŽIVANJA MOTIVACIJE U RANOM UČENJU STRANIH JEZIKA

Kada govorimo o ranom učenju stranoga jezika, potrebno je definirati izraz „rano učenje“. Prema definiciji Europske unije, rano se učenje odnosi na učenike u razdoblju od 7 do 12 godina, dok se vrlo rano učenje odnosi na djecu od 3 do 6 godina odnosno predškolsku djecu (Mihaljević Djigunović, 2012.).

Istraživanja ranog učenja jezika intenzivno započinju u drugoj polovici prošlog stoljeća kako u svijetu tako i u Hrvatskoj. Ministarstvo znanosti devedesetih godina prošlog stoljeća počinje podupirati neke znanstveno-istraživačke projekte s temama ovladavanja inog jezika poput: *Istraživanje procesa učenja i usvajanja stranoga jezika od rane školske dobi* (1991. – 2001.), *Njemački i hrvatski jezik u dodiru – didaktički i psiholingvistički aspekti* (2007. – 2013.), *Usvajanje engleskoga jezika od rane dobi: analiza učenikova međujezika* (2007. – 2013.) itd. Hrvatski istraživači sudjeluju i u nekim međunarodnim istraživačkim projektima poput *Learning for Europe, Teacher Education in a European Perspective, Early Language Learning in Europe* i dr. (Mihaljević Djigunović, 2013.). .

Jedan od najznačajnijih projekata Europske unije u okviru kojeg je istražena i motivacija za učenje stranih jezika projekt je naziva *Early Language Learning in Europe* (ELLiE). Ovo longitudinalno istraživanje ranog učenja jezika uključivalo je: Englesku, Hrvatsku, Nizozemsku, Italiju, Poljsku, Švedsku i Španjolsku. Projekt je trajao od 2008. do 2010. godine. U Engleskoj se istraživalo rano učenje francuskog i španjolskog jezika, a u ostalim zemljama rano učenje engleskog jezika. Cilj je bio utvrditi što je moguće ostvariti ranim učenjem jezika u uvjetima gdje se jezik uči kao školski predmet. Prema Mihaljević Djigunović (2013.) rezultati su pokazali da tijekom ranoga učenja većina učenika ovlada predviđenim vokabularom i s vremenom su u stanju složiti dulje i složenije rečenice, te da o kontekstu ovisi ovladavanje složenim jezičnim strukturama. Razvoj brže teče u sredinama gdje je veća izloženost jeziku, ali učenici uspijevaju razviti komunikacijske vještine i tamo gdje je izloženost jeziku ograničena. Autorica, nadalje, ističe da rezultati vezani za hrvatski dio projekta pokazuju da se rano učenje engleskog jezika u Hrvatskoj razvija u povoljnim uvjetima. Izloženost engleskom jeziku i izvan škole visoka je i motivirajuća, a motivaciji pridonose i pozitivni i poticajni stavovi ravnatelja, nastavnika i roditelja. Motivacija se mijenjala kod mnogih učenika i pokazala nestabilnom, kao i stavovi. Na kraju četvrtog razreda uloga motivacije, pojma o sebi i socioekonomskog statusa pokazala se značajnijom

nego na početku učenja. Utvrđena je i povezanost jezičnog postignuća s kontekstualnim faktorima poput nižih rezultata povezanih s nižom izvanškolskom izloženošću jezika te manjim iskustvom nastavnika (Mihaljević Djigunović, 2013.).

Iznimno značajan desetogodišnji hrvatski znanstveno-istraživački projekt o ranom učenju stranih jezika započeo je 1991. godine pod vodstvom Mirjane Vilke, a bio je dio mreže sličnih projekata Vijeća Europe *Language Learning for European Citizenship*. Mihaljević Djigunović (2013.) navodi da su tijekom cijele osnovne škole praćene tri generacije učenika koji su učili neki od četiri strana jezika: engleski, francuski, njemački ili talijanski. Cilj je bio ispitati proces učenja stranoga jezika od rane dobi u školskim uvjetima te utvrditi optimalnu dob za početak institucionaliziranoga učenja u Hrvatskoj. Eksperimentalni učenici učili su strani jezik od prvog razreda, a nastavu su izvodili profesori stranog jezika i književnosti dodatno osposobljeni za rad s djecom. Druga kontrolna grupa učenika započeli su učiti strani jezik tek u četvrtom razredu, a nastavu su izvodili profesori stranih jezika i književnosti koji nisu posebno osposobljeni za rad s djecom. Rezultati (npr. Vilke i Vrhovac, 1993., 1995., u Mihaljević Djigunović, 2013.) pokazuju da je eksperimentalna grupa učenika na kraju osmog razreda bila bolja od kontrolnih grupa što se tiče jezične kompetencije u izgovoru, ortografiji, vokabularu i čitanju, dok su kontrolni ispitanici postigli bolje rezultate u gramatici i eksplicitnom znanju jezičnih pravila. Osim navedenih rezultata, značajne su i razlike u motivaciji. Kod eksperimentalnih ispitanika motivacija je zadržana na visokoj razini kroz svih osam razreda, u nekim slučajevima i rasla, dok je u kontrolnim grupama opadala (Mihaljević Djigunović, 2013.).

Jelena Mihaljević Djigunović zasigurno je najznačajnija hrvatska istraživačica motivacije za učenje jezika. U svojim je istraživanjima (npr. 1998.) identificirala tri tipa motivacije: uporabno-komunikacijski (odnosi se na uporabu engleskog jezika u komunikacijske svrhe), afektivni (odnosi se na estetske i emocionalne komponente) i integrativni (odnosi se na želju za integracijom u grupe koje govore engleski kao materinski). I tako se odmaknula od klasifikacije koju su postavili kanadski istraživači. Izdvojila je i dva demotivatora, a jedan je utemeljen na negativnoj procjeni konkretne nastavne situacije (nastavnika, metoda poučavanja, materijala), a drugi na teškoćama u učenju engleskoga jezika. Povezanost s uspjehom u učenju utvrdila je samo s uporabno-komunikacijskim tipom motivacije, a ispitivanje po spolu je pokazalo da su stavovi prema nastavnoj situaciji bili važniji za učenice nego za učenike (Mihaljević Djigunović, 1998.).

Komparativnih istraživanja motivacije u učenju različitih jezika zasad ima vrlo malo. Jedno od rijetkih takvih istraživanja rad je Mihaljević Djigunović i Bagarić (2007.).

Autorice su uspoređivale hrvatske učenike engleskog i njemačkog jezika na kraju osnovne i srednje škole te utvrdile da su stavovi učenika engleskog jezika značajno pozitivniji, a motivacija za učenje veća nego u slučaju njemačkog jezika. Također je i motivacija za učenje njemačkog jezika opadala s godinama učenja. Zaključile su i da su stavovi i motivacija ispitanika bili povezani s karakteristikama nastave kojoj su bili izloženi te i sa statusom jezika koji su učili i izloženosti tom jeziku izvan nastave.

Zanimljivo je i istraživanje provedeno u Mađarskoj (Nikolov, 2007., u Mihaljević Djigunović, 2012.) kojemu je cilj bio utvrditi razlike u stavovima i motivaciji mladih učenika ovisno o stranom jeziku koji uče. Pokazalo se da su stavovi učenika koji uče engleski jezik pozitivniji u odnosu na stavove učenika koji uče njemački jezik.

Slično istraživanje proveli su Dörnyei, Csizer i Nemeth (2006., u Mihaljević Djigunović, 2012.), a imalo je za cilj usporediti stavove i motivaciju učenika engleskog, francuskog, njemačkog, talijanskog i ruskog. Pokazalo se da su se razlike u stavovima i motivaciji razlikovale po regijama: učenici su imali pozitivnije stavove i više su bili motivirani za učenje onih jezika koji su im tradicionalno geografski bili bliži, tj. bili su više naklonjeni jeziku koji se u njihovoj lokalnoj regiji govori kao prvi jezik (npr. njemački na zapadu Mađarske ili ruski na istoku) (Mihaljević Djigunović, 2012.).

Karлак (2014.) je u svom radu istraživala odnos strategija učenja, motivacije i komunikacijske jezične kompetencije u njemačkom i engleskom kao stranim jezicima. Istraživanje je provodila na srednjoškolskim učenicima. Rezultati ovog istraživanja potvrdili su izrazitu povezanost strategija učenja, motivacije i komunikacijske jezične kompetencije s kontekstom koji se ističe kao aktivan čimbenik koji je u interakciji sa svakom od navedenih varijabli. Rezultati također potvrđuju da postoje brojne statistički značajne razlike među učenicima njemačkog i engleskog jezika, primjerice u učestalosti uporabe pojedinih tipova strategija, intenzitetu motivacije i ovladanosti komunikacijskom jezičnom kompetencijom. Što se tiče motivacije, pokazalo se kako su učenici više motivirani za učenje engleskog jezika u odnosu na njemački jezik.

7. ISTRAŽIVANJE MOTIVACIJE ZA UČENJE STRANOG JEZIKA U RAZREDNOJ NASTAVI

7.1.Uvod

Kako svjetska tako i istraživanja motivacije provedena u Hrvatskoj naglašavaju važnu ulogu jezika cilja (npr. Okada, Oxford i Abo, 1996.; Mihaljević Djigunović i Bagarić, 2007.). Utvrđeno je, primjerice, da je motivacija za učenje engleskog kao stranog jezika viša od motivacije za učenje njemačkog kao stranog jezika te da motivacija za učenje njemačkog slabi što se duže taj jezik uči (Mihaljević Djigunović i Bagarić, 2007.; Karlak, 2014.). Kako komparativnih istraživanja nema mnogo, odlučili smo istražiti u kojoj su mjeri učenici razredne nastave motivirani za učenje engleskog i njemačkog kao stranih jezika. Ispitali smo i u kakvom su odnosu ocjene iz stranih jezika, hrvatskog i matematike s motivacijom za učenje njemačkog odnosno engleskog kao stranog jezika te smo uz pomoć dodatnih pitanja pokušali dobiti jasniju sliku o razlozima učenja kao i izloženosti učenika dvama jezicima izvan škole.

7.2.Metodologija istraživačkog rada

7.2.1. Cilj istraživanja

Cilj ovoga istraživanja je ispitati motivaciju za učenje njemačkog i engleskog kao stranih jezika u razrednoj nastavi.

7.2.2. Istraživačka pitanja

1. U kojoj su mjeri učenici četvrtih razreda osnovnih škola motivirani za učenje njemačkog i engleskog kao stranih jezika te za učenje kojeg jezika su više motivirani?
2. U kakvom su odnosu ocjene iz stranih jezika, hrvatskog i matematike s motivacijom za učenje njemačkog, odnosno engleskog kao stranih jezika?

7.2.3. Hipoteze istraživanja

1. Pretpostavljamo da će učenici biti više motivirani za učenje engleskog kao stranog jezika u odnosu na njemački jezik.
2. Pretpostavljamo da će motivacija i uspjeh iz stranog jezika biti u pozitivnoj korelaciji.

7.2.4. Uzorak

Uzorak čini 100 učenika četvrtih razreda iz triju slavonskih škola koji istodobno uče engleski i njemački kao strane jezike. Što se tiče spola učenika, od ukupno 100 sudionika u istraživanju je sudjelovalo 49 djevojčica i 51 dječak.

7.2.5. Instrument

Instrument ovoga istraživanja je upitnik koji predstavlja prilagođenu inačicu Upitnika o motivaciji za učenje stranih jezika M.Karлак (2014.), a sukladno tomu se naslanja na teorijske postavke Gardnera (1985.), Dörnyei (1994.) i Mihaljević Djigunović (1998.). Upitnik se sastoji od dvije inačice: Upitnika o motivaciji za učenje njemačkog jezika (vidi Prilog 1.) i Upitnika o motivaciji za učenje engleskog jezika (vidi Prilog 2.). Isti učenici ispunjavali su oba upitnika. Svaki od tih upitnika sastoji se od dva dijela. Prvi dio upitnika sastoji se od općih podataka. Učenici su navodili spol, koliko godina već uče njemački, odnosno engleski jezik, koju ocjenu imaju iz oba strana jezika, hrvatskog jezika te matematike. Također su navodili jesu li ikada bili u nekoj zemlji u kojoj se govori njemački, odnosno engleski jezik te koliko dugo, zatim koliko uspješno žele naučiti njemački/engleski jezik, zašto uče njemački/engleski jezik te koliko sati dnevno gledaju njemačke, odnosno engleske sadržaje na televiziji, računalu, tabletu, pametnom telefonu i slično. Drugi dio upitnika odnosi se na samu motivaciju za učenje njemačkog, odnosno engleskog jezika, a sastoji se od 25 tvrdnji. Za svaku od tih tvrdnji učenici su izražavali stupanj slaganja s tvrdnjom od 1 do 5, pri čemu je: 1 - uopće se ne slažem, 2 - uglavnom se slažem, 3 - niti se slažem, niti se ne slažem, 4 - uglavnom se slažem, 5 - potpuno se slažem. Za oba jezika tvrdnje su sadržajno iste.

Tablica 2. Ulazne varijable upitnika o motivaciji za učenje stranih jezika

	Ulazne komponente	Broj čestica	Čestica
1.	AFEKTIVNA MOTIVACIJA	3	1., 17., 18.
2.	INTEGRATIVNA MOTIVACIJA	2	8., 19.
3.	ŽELJA ZA UČENJEM STRANOG JEZIKA	2	2., 11.
4.	TRUD	3	3., 9., 10.
5.	TEŠKOĆE U UČENJU	3	4., 12., 23.
6.	INSTRUMENTALNA MOTIVACIJA	3	5., 19., 22.
7.	STRAH OD STRANOG JEZIKA	2	6., 14.
8.	NASTAVNIK	3	7., 15., 24.
9.	NASTAVNI MATERIJALI	2	16., 21.
10.	RODITELJSKA PODRŠKA	2	20., 25.
	UKUPNO:	25	

7.2.6. Postupak

Istraživanje je provedeno u svibnju i lipnju školske godine 2015./2016. Prvo je dogovoren razgovor s ravnateljima koji su zamoljeni za suradnju te im je predstavljena svrha istraživanja. Objašnjeno je da se istraživanje provodi u svrhu ispitivanja motivacije za učenje njemačkog i engleskog kao stranih jezika u razrednoj nastavi, odnosno u 4. razredima osnovnih škola. Također je objašnjeno da će se prikupljeni podatci koristiti isključivo u svrhe znanstvenog istraživanja za diplomski rad te da je istraživanje anonimno. Potom im je uručen dopis i službena molba za odobrenje provođenja znanstvenog istraživanja u školi od strane Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku kojom se potvrđuje identitet diplomantice i tema istraživanja, a po potrebi su dostavljeni i primjerci upitnika. Svim učenicima koji uče i njemački i engleski kao strane jezike su nakon toga uručene suglasnosti za roditelje. Nakon potpisanih i prikupljenih suglasnosti, dogovoren je termin provedbe istraživanja. Svim učenicima uručen je upitnik uz detaljne upute i zamolbu da sve pažljivo čitaju i zaokružuju.

Nakon prikupljenih podataka uslijedila je statistička analiza podataka koristeći *SPSS Statistics 20* program.

8. REZULTATI

8.1. Statistički postupci

Nakon prikupljenih podataka uslijedila je statistička analiza varijabli na temelju motivacije i općih podataka sudionika koristeći: deskriptivnu statistiku, korelacijsku analizu, analizu pouzdanosti te t-test.

Deskriptivnom statistikom utvrđen je intenzitet motivacije u njemačkom i engleskom jeziku. Korelacijske analize provedene su kako bi se utvrdio međusobni stupanj povezanosti ispitanih varijabli pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije. Provedena je i analiza pouzdanosti instrumenata kako bi se provjerila njihova unutarnja konzistencija (Cronbachov alfa koeficijent). T-testom je utvrđeno postoje li značajne razlike između dva uzorka odnosno njihovih aritmetičkih sredina.

8.2.Deskriptivna statistika motivacije za učenje stranih jezika

Tablica 3. Deskriptivna statistika upitnika

	N	Min	Max	Mean	SD
Spol djeteta	100	1	2	1,49	,50
Koliko godina već učiš njemački jezik?	100	1	4	1,29	,86
Koju ocjenu imaš iz njemačkog jezika?	100	2	5	4,71	,66
Koju ocjenu imaš iz hrvatskog jezika?	100	2	5	4,74	,54
Koju ocjenu imaš iz matematike?	100	2	5	4,61	,65
Jesi li ikada bio/bila u nekoj zemlji u kojoj se govori njemački jezik?	100	0	1	,14	,35
Ako DA, koliko dugo?	14	,40	16,00	10,02	29,43
Koliko uspješno želiš naučiti njemački jezik?	100	1	3	2,66	,50
Koliko sati dnevno gledaš njemačke sadržaje na televiziji, računalu, tabletu, pametnom telefonu?	100	,00	3,00	,68	,82
Koliko godina već učiš engleski jezik?	100	1	8	3,85	1,01
Koju ocjenu imaš iz engleskog jezika?	100	2	5	4,71	,66
Jesi li ikada bio/bila u nekoj zemlji u kojoj se govori engleski jezik?	100	0	1	,02	,14
Ako DA, koliko dugo?	2	1,00	1,00	1,00	,00
Koliko uspješno želiš naučiti engleski jezik?	100	1	3	2,84	,40
Koliko sati dnevno gledaš engleske sadržaje na televiziji, računalu, tabletu, pametnom telefonu?	99	,00	10,00	2,56	2,11
Ukupna motivacija za njemački jezik	100	2,16	5,00	4,28	,54
Ukupna motivacija za engleski jezik	100	2,60	5,00	4,55	,43

U tablici 3. prikazani su podaci deskriptivne statistike korištenih varijabli (spol učenika, dužina učenja njemačkog jezika, ocjena iz njemačkog jezika, ocjena iz hrvatskog jezika i matematike, jesu li ikada bili u zemlji u kojoj se govori njemački jezik, koliko dugo, koliko uspješno žele naučiti njemački jezik, koliko sati dnevno gledaju njemačke sadržaje, koliko godina uče engleski jezik, koju ocjenu imaju iz engleskog jezika, jesu li ikada bili u zemlji u kojoj se govori engleski jezik, koliko dugo, koliko uspješno žele naučiti engleski jezik, koliko sati dnevno gledaju engleske sadržaje te kakvi su rezultati ukupne motivacije za njemački jezik i za engleski jezik).

Varijable prikazane u tablici dobivene su na temelju aritmetičkih sredina čestica Upitnika o motivaciji za učenje njemačkog jezika (Prilog 1.) i Upitnika o motivaciji za učenje engleskog jezika (Prilog 2.).

Za sve smo korištene varijable prikupili podatke gotovo svih sudionika. Jedan od sto sudionika nije se izjasnio koliko sati dnevno gleda engleske sadržaje na televiziji, računalu, tabletu ili pametnom telefonu. Također, 14 učenika posjetilo je neke od zemalja u kojima se govori njemački jezik te je samo tih 14 učenika odgovaralo na pitanje o dužini boravka, a odgovori se kreću u rasponu od 3 do 112 dana, odnosno od 0,4 do 16 tjedana. 2 učenika odgovorilo je da su posjetili zemlje u kojima se govori engleski jezik te su oni nadalje odgovarali na pitanje koliko dugo, a oba učenika napisala su 7 dana, odnosno 1 tjedan.

Rezultati ukupne motivacije upitnika za njemački i upitnika za engleski jezik pokazuju da postoje razlike u intenzitetu motivacije za učenje njemačkog i u intenzitetu za učenje engleskog kao stranog jezika.

8.3. Korelacijska analiza motivacije i pomoćnih varijabli

Tablica 4. Korelacijska analiza motivacije i pomoćnih varijabli

	Motivacija njemački	Motivacija engleski
Spol djeteta	,336**	,186
Koliko godina već učiš njemački jezik?	,191	,175
Koliko sati dnevno gledaš njemačke sadržaje na televiziji, računalu, tabletu, pametnom telefonu?	,246*	,184
Koju ocjenu imaš iz njemačkog jezika?	,392**	,314**
Koju ocjenu imaš iz hrvatskog jezika?	,130	,194
Koju ocjenu imaš iz matematike?	,208*	,241*
Koliko uspješno želiš naučiti njemački jezik?	,575**	,334**
Koliko godina već učiš engleski jezik?	-,005	-,088
Koju ocjenu imaš iz engleskog jezika?	,312**	,457**
Koliko uspješno želiš naučiti engleski jezik?	,255**	,632**
Koliko sati dnevno gledaš engleske sadržaje na televiziji, računalu, tabletu, pametnom telefonu?	-,129	,247*
Ukupna motivacija za njemački jezik	1	,548**
Ukupna motivacija za engleski jezik	,548**	1

**p < ,01; *p < ,05

Motivacija za učenje njemačkog jezika je statistički značajno povezana sa spolom, izloženošću njemačkim sadržajima u izvannastavnom kontekstu, ocjenom iz njemačkog jezika, matematike i engleskog jezika, s mjerom koliko uspješno učenici žele naučiti njemački, ali i engleski jezik te s ukupnom motivacijom za učenje engleskog jezika.

Niske korelacije su utvrđene s izloženošću njemačkim sadržajima u izvannastavnom kontekstu (,246)¹, ocjenom iz matematike (,208) te s mjerom koliko uspješno žele naučiti engleski jezik (,255). Dakle, što više učenici gledaju njemačke sadržaje na televiziji, tabletu, računalu, pametnom telefonu i sl., imaju veću motivaciju za učenjem njemačkog jezika, što je bilo i za prepostaviti jer su tako više okruženi njemačkim jezikom, više slušaju, gledaju i više se rađa zanimanje za učenjem istog. Ocjena iz matematike je u pozitivnoj korelaciji s motivacijom za učenje njemačkog jezika, što nam je bilo bitno istraživačko pitanje. Što je veća ocjena iz matematike, to je veća motivacija i za učenje njemačkog kao stranog jezika. Mjera koliko uspješno žele naučiti engleski jezik također je povezana s motivacijom za učenje njemačkog jezika. Što je veća motivacija za učenje njemačkog jezika, veći je porast želje za uspješno učenje engleskog jezika.

Umjerene korelacije utvrđene su sa spolom (,336), s ocjenom iz njemačkog jezika (,392) te ocjenom iz engleskog jezika (,312). Iz tablice je moguće iščitati kako je spol povezan s motivacijom za učenje njemačkog jezika (,336), ali nije povezan s motivacijom za učenje engleskog jezika. Ocjene iz njemačkog i engleskog jezika povezane su s motivacijom za učenje njemačkog jezika. Što je veća motiviranost za učenje njemačkog jezika, bolji je i uspjeh iz tog jezika. Potvrđena je hipoteza da su motivacija i uspjeh iz stranog jezika u pozitivnoj korelaciji. Motivacija za učenje njemačkog jezika vjerojatno je povezana i s ocjenom iz engleskog jezika jer su učenici svjesni da je dobro znati više jezika, možda smatraju i da su jezici slični pa se pri učenju jednog mogu osloniti na učenje drugog.

Visoka korelacija utvrđena je s mjerom koja govori koliko uspješno žele naučiti njemački jezik (,575). Bilo je za prepostaviti da će učenik koji želi uspješnije naučiti jezik biti i više motiviran za samo učenje jezika. Ali je povezana i s ukupnom motivacijom za učenje engleskog jezika (,548), što možemo objasniti time da se višejezičnost smatra poželjnom u našem društvu.

Zanimljiv je rezultat koji nam govori da godine učenja njemačkog i engleskog kao stranog jezika nisu u korelaciji s motivacijom za učenje njemačkog niti engleskog jezika.

---

¹ Vrijednosti Pearsonova koeficijenta korelacije tumačit će se na sljedeći način: $r=+/- ,10$ do $+/- ,29$ niska korelacija, $r=+/- ,30$ do $+/- ,49$ umjerena korelacija, $r= +/- ,50$ do $+/- ,69$ visoka korelacija i $r= +/- ,70$ do $+/- 1,00$ vrlo visoka korelacija.

Motivacija za učenje u ovom slučaju ne ovisi o dužini učenja jezika vjerojatno zato što je riječ o ranom učenju pa se razlike među učenicima nisu još stigle iskristalizirati ovisno o dužini učenja.

Motivacija za učenje engleskog jezika je statistički značajno povezana s ocjenom iz njemačkog jezika, matematike, engleskog jezika, s mjerom koliko uspješno učenici žele naučiti njemački, ali i engleski jezik, s izloženošću engleskim sadržajima u izvannastavnom kontekstu te ukupnom motivacijom za učenje njemačkog jezika.

Niska korelacija utvrđena je s ocjenom iz matematike (,241) te izloženošću engleskim sadržajima u izvannastavnom kontekstu (,247). Ocjena iz matematike je u pozitivnoj korelaciji s motivacijom za učenje engleskog jezika, dakle, što je veća ocjena iz matematike, to je veća motivacija i za učenje engleskog kao stranog jezika. Bilo je za prepostaviti da će se očitovati povezanost motivacije za učenje engleskog jezika s gledanjem engleskih sadržaja. Što su više izloženi engleskim sadržajima, to su više motivirani za učenje istog.

Umjerena korelacija utvrđena je s ocjenom iz njemačkog jezika (,314), s mjerom koliko uspješno učenici žele naučiti njemački jezik (,334) te s ocjenom iz engleskog jezika (,457). Što je veća motiviranost, veće su i ocjene iz određenog jezika. Korelacija motivacije za učenje engleskog jezika s ocjenom iz njemačkog jezika i mjerom da ga žele što bolje naučiti može se objasniti time da učenici koji uče više jezika brže razvijaju logičko razmišljanje jer se više od njih traži, motivirani su za učenje još jednog jezika jer pronalaze i moguće sličnosti u jezicima, jer su svjesni poželjnosti višejezičnosti i sl.

Visoka korelacija utvrđena je s mjerom koliko uspješno učenici žele naučiti engleski jezik (,632) te s ukupnom motivacijom za njemački jezik (,548). Bilo je za prepostaviti da će učenik koji želi uspješniji naučiti jezik biti i više motiviran za učenje jezika.

Ukupna motivacija za njemački jezik povezana je s motivacijom za engleski jezik (,548) i obrnuto, ukupna motivacija za engleski jezik povezana je s motivacijom za učenje njemačkog jezika (,548). Što su učenici više motivirani za učenje engleskog jezika, to su više motivirani i za učenje njemačkog i obrnuto. Višejezičnost je društveno poželjna, a toga su vjerojatno svjesni već i učenici u najranijoj dobi te je i to zasigurno jedan od razloga zašto su više motivirani za učenje i drugog jezika. To dokazuju i neki od odgovora samih učenika na pitanje zašto uče određeni jezik: „Učim njemački jezik jer želim znati puno jezika.“, „Zato što znam da će mi trebati u životu.“, „Zato jer će mi biti potrebno za srednju školu.“ i sl. Roditelji, nastavnici i ravnatelji također imaju važnu ulogu u poticanju učenika za učenje jezika, odnosno poticanju višejezičnosti, što također možemo potkrijepiti nekim odgovorima učenika: „Učim njemački

zato što su mi mama i tata rekli da će mi pomoći u životu.“, „Da razveselim mamu.“, „Učim ga jer moj tata želi da naučim.“ i sl.

8.4.Razlike u učenju engleskog i njemačkog jezika

Rezultati T-testa pokazuju da postoje razlike u intenzitetu motivacije ovisno o jeziku, odnosno da su učenici više motivirani za učenje engleskog jezika, što govori da je jedna od hipoteza potvrđena. Dobiveni rezultati $t_{(99,1)} = 5,64$, a $p < 0,01$ nam govore da su učenici motiviraniji za učenje engleskog jezika u usporedbi s njemačkim jezikom.

Također postoje razlike u željenoj razini komunikacijske kompetencije jezika. T-test pokazao je da učenici uspješnije žele naučiti engleski jezik, $t_{(99,1)} = 3,46$, $p < 0,01$.

Postoje razlike i u izloženosti stranom jeziku u izvannastavnom kontekstu. Prema rezultatima t-testa učenici značajno više gledaju engleske sadržaje, $t_{(99,1)} = 9,23$, $p < 0,01$.

9. RASPRAVA

Prema rezultatima t-testa ($t_{(99,1)} = 5,64$, a $p < 0,01$) vidljivo je da su učenici statistički značajno više motivirani za učenje engleskog u odnosu na njemački jezik. Također postoje razlike u željenoj razini komunikacijske jezične kompetencije ($t_{(99,1)} = 3,46$, $p < 0,01$) i u izloženosti stranom jeziku ($t_{(99,1)} = 9,23$, $p < 0,01$), a oba su rezultata viša za engleski jezik.

Prema rezultatima upitnika, učenici više spominju iseljavanja u nama bliže države te države u kojima se govori njemački jezik te imaju poznanstva s takvim osobama i sami izražavaju želju za takvim iseljavanjem. Takvim rezultatima zasigurno pridonosi ekonomska situacija u državi, kao i geografski smještaj, a i sama povijest države. Iako je to tako, učenici žele uspješnije naučiti engleski jezik nego njemački, čemu sigurno pridonose računalne i video igrice, animirani filmovi, filmovi i programi koji su najčešće na engleskom jeziku, a kojima su učenici izloženi u izvannastavnom kontekstu. To nam pokazuje i rezultat t-testa o izloženosti stranom jeziku gdje prema dobivenim rezultatima učenici značajno više gledaju engleske sadržaje, $t_{(99,1)} = 9,23$, $p < 0,01$. Što su više izloženi takvim sadržajima, to su više motivirani za učenje engleskog jezika, što je u skladu s nalazima Mihaljević Djigunović i Bagarić (2007.) te Karla (2014.). Televizijski sadržaji nerijetko su na engleskom jeziku te tako učenici i nesvjesno usvajaju jezik i on im je bliži. Učenici su navodili da u prosjeku vremenski kraće gledaju njemačke sadržaje ili ih uopće ne gledaju, u usporedbi sa sadržajima na engleskom jeziku. Kako je već spomenuto, učenici koriste mnoge aplikacije, igre i gledaju mnoge filmove koji su na engleskom jeziku te to nerijetko spominju i kao sam razlog učenja engleskog jezika. Kao razlog učenja njemačkog jezika često navode to što žele otići raditi, studirati ili i samo u posjetu u zemlje u kojima se govori njemački jezik. Smatram da je razlog tomu i društvena okolina učenika. Mnogi učenici smatraju da trebaju znati više jezika te su svjesni toga da je engleski svjetski jezik kojega bi bilo dobro naučiti radi komunikacije s ljudima, što je dobro.

Rezultati ukazuju i da većina učenika vremenski kraće uči njemački jezik. Engleski jezik većinom uče od početka školovanja, odnosno od prvog razreda, dok njemački počinju učiti tek u 3. ili 4. razredu osnovne škole. Tome sigurno pridonosi nezavidna situacija njemačkog jezika u školama danas. On je u većini škola uveden tek kao izborni predmet. Svemu tome mogu pridonijeti i roditelji upravo radi toga jer je njemački jezik danas u većini škola izborni predmet pa ih roditelji mogu ispisati ukoliko dođe do loših ocjena i slično jer gotovo svi očekuju dobre ocjene iz izbornog predmeta, neusmjeravajući pažnju na njegov sadržaj ili učenikovu korist ili znanje koje dobiva tim predmetom. No, zanimljiv je rezultat koji nam govori da godine učenja

njemačkog i engleskog kao stranog jezika nisu u statistički značajnoj korelaciji s motivacijom za učenje njemačkog niti engleskog jezika. Motivacija vjerojatno ne ovisi o dužini učenja zato što je riječ o ranom učenju pa se razlike među učenicima nisu još stigle iskristalizirati ovisno o dužini učenja, kako je već i spomenuto ranije.

Rezultati prosjeka ocjena iz oba jezika pokazuju jednaku vrijednost (4,71) što se iz velike razlike u godinama učenja, motivaciji za učenje oba jezika te iz navođenja razloga učenja nije dalo naslutiti. Ovim rezultatima mogu pridonijeti mnogi razlozi. Pojedini nastavnici najvjerojatnije daju visoke ocjene iz jezika kojega su učenici tek počeli učiti jer su početnici i samim time im povećavaju motivaciju za učenje tog jezika. Neki nastavnici daju više ocjene ukoliko je to izborni predmet, što u većini slučajeva jeste. Neki nastavnici imaju i samu tendenciju davanja visokih ocjena, a često se i daju više ocjene u razrednoj nastavi i ne ocjenjuje se toliko strogo.

Zanimljivo je i to što su ocjene iz stranog jezika i matematike u pozitivnoj korelaciji s motivacijom za učenje oba strana jezika, čime smo potvrdili jednu od naših hipoteza, međutim uspjeh u stranom jeziku nije značajno povezan s uspjehom u materinskom jeziku. Prema mome mišljenju učenici učenju stranih jezika vjerojatno pristupaju logički, kao i učenju matematike, dok se materinski jezik, koji uče od samog rođenja, nesvjesno, odvija po nekim drugim obrascima, te smatram da su stoga dobiveni takvi rezultati.

Motivacija za učenje njemačkog jezika povezana je s ocjenom iz njemačkog jezika, sa željom za što uspješnije učenje tog jezika, ali isto tako i s ocjenom iz engleskog jezika i uspješnosti u učenju engleskog jezika. To se vjerojatno može objasniti time da su učenici svjesni kako je višejezičnost poželjna i poticana u društvu, a na to vjerojatno utječu i roditelji i sama škola i njihova stručna služba. Isto je i s motivacijom za učenje engleskog jezika koja je povezana s ocjenom iz engleskog jezika, željom za što uspješnije učenje engleskog jezika, ali i s ocjenom iz njemačkog jezika i željom da što uspješnije nauče njemački jezik.

Učenici su motivirani za učenje jezika. Više su motivirani za učenje engleskog kao stranog jezika u odnosu na njemački jezik. Više su okruženi i povezani s engleskim jezikom kojeg nerijetko nesvjesno i nenamjerno usvajaju. Tako smo potvrdili hipotezu da su učenici i više motivirani za učenje engleskog kao stranog jezika u odnosu na njemački jezik, što pokazuje i rezultat t-testa ($t_{(99,1)} = 5,64$, a $p < 0,01$) te nam i statistički značajan rezultat korelacijske analize potvrđuje da učenici uspješnije žele naučiti engleski jezik (,632) u odnosu na njemački jezik (,575).

Slične rezultate nalazimo u radu M. Karlak (2014.) koja je također došla do rezultata kako su učenici više motivirani za učenje engleskog jezika. Karlak je provodila istraživanje na

srednjoškolskim učenicima, dok je ovo istraživanje provedeno na učenicima nižih razreda, no rezultati su slični. Istraživanje Mihaljević Djigunović i Bagarić (2007.) također je utvrđeno da je motivacija za učenje engleskog kao stranog jezika viša od motivacije za učenje njemačkog jezika te isto tako da motivacija za učenje njemačkog jezika slabi što se duže taj jezik uči. Šimunović (2013.) je u svome istraživanju provedenom na studentima također dobila slične rezultate. Studenti su se izjasnili da su znatno više motivirani za učenje engleskog u odnosu na njemački jezik. Samo 11,86% studenata se složilo da je motivirano za učenje njemačkog jezika, dok se 88,13% istih studenata izjasnilo da je motivirano za učenje engleskog jezika. Što se tiče mladih učenika, Nikolov (2007., u Mihaljević Djigunović) je utvrdila da su stavovi učenika koji uče engleski jezik pozitivniji u odnosu na stavove učenika koji uče njemački jezik.

Drugim riječima, nalazi našeg istraživanja potvrđuju nalaze navedenih istraživanja te, među ostalim, ukazuju na premoć engleskog jezika kako u formalnom obrazovnom kontekstu tako i u društvu.

Svako istraživanje ima određene prednosti i nedostatke, pa tako i ovo. Nedostatkom istraživanja smatram to što je kao instrument korišten samo upitnik, što dovodi do gubitka informacija jer upitnik sadržava mali broj čestica, a ispituje se tako složeni konstrukt poput motivacije. Svakako bi i povećanje broja sudionika dovelo do pouzdanijih rezultata. Kao prednosti ovog istraživanja navela bih to što se uspoređuju dva strana jezika, komparativno je, isto tako i to što su u istraživanju sudjelovala djeca mlađe školske dobi, kakvih istraživanja nedostaje. Prednost je sigurno i to što su djeca u toj dobi puno iskrenija, odgovaraju stvarno ono što misle, a ne ono što smatraju društveno poželjnim. Uz uvid u kontekstualni čimbenik poput izloženosti stranom jeziku izvan škole, svakako nam i pitanje otvorenog tipa u kojem učenici samostalno navode vlastite razloge učenja, omogućuje jasniji uvid u njihovu stvarnu motivaciju za učenjem.

10. ZAKLJUČAK

Učenici su, pod utjecajem svoje društvene okoline, još uvijek svjesni stare poznate poslovice „Koliko jezika znaš, toliko ljudi vrijediš.“, i to već od njihove najranije dobi. Svjesni su kako je dobro i potrebno poznavati više stranih jezika uz svoj materinski, no ipak kod njih postoje određene razlike ovisno o ciljnom jeziku koji uče. Ključni pojam ovoga rada bila je motivacija za učenje dva jezika - engleskog i njemačkog kao stranih jezika.

Provedenim istraživanjem dokazane su naše hipoteze, učenici su statistički značajno više motivirani za učenje engleskog jezika u odnosu na njemački jezik. Utvrđene su razlike u samoj motivaciji, u željenom stjecanju znanja određenog jezika, ali i izloženosti stranom jeziku u izvannastavnom kontekstu, a sve to ide u korist engleskog jezika. Iako ističu kako bi željeli naučiti njemački jezik i pokazuju veći interes za preseljenje u zemlje u kojima se govori njemački jezik, ipak su za taj jezik manje motivirani. Učenici su već u toj ranoj školskoj dobi svjesni kako je engleski prvi svjetski jezik, kako je većina tehnologije, aplikacija, filmova, računalnih igrica, televizijskog sadržaja na engleskom jeziku, te da i sam internet i njegove mogućnosti obiluje engleskim jezikom. Više su, dakle, okruženi engleskim jezikom, često ga nesvjesno usvajaju, ali ga i vremenski duže uče i svjesni su da će im itekako biti potreban u budućnosti. To i ističu svojim odgovorima u upitniku, primjerice: „Učim ga jer je skoro sve na engleskom, npr. Youtube, filmovi i igrice“, „Učim zato što se taj jezik govori najviše na svijetu“, „Učim ga jer mi je jako potreban u daljnjem životu“. Dok za učenje njemačkog jezika više spominju razloge poput preseljenja u zemlje u kojima se govori njemački jezik, studiranja ili rodbinskih veza, za engleski jezik su svjesni da je svakako moćniji i da se više koristi. No, svakako je prednost, i jedan veliki plus, to što se pored tako moćnog jezika kao što je engleski jezik, još uvijek kod mlađih učenika javlja i postoji interes i za učenje njemačkog jezika. Nadam se da će se u budućnosti ta motivacija još i povećati, kako bi se njemački jezik nastavio učiti već od rane dobi. Možda i ne samo kao izborni predmet, kakav je sada u većini škola.

LITERATURA

1. Bagarić, Vesna (2007.): Struktura komunikacijske kompetencije u stranom jeziku. Neobjavljena doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.
2. Dörnyei, Zoltan (1994.): Motivation and motivating in the foreign language classroom. *Modern Language Journal*, 78, 273-284.
3. Dörnyei, Zoltan (2005.): *The Psychology of the Language Learner: Individual Differences in Second Language Acquisition*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
4. Dörnyei, Zoltan i Clement, Richard (2001.): Motivational characteristics of learning different target languages: Result of a nationwide survey. U: Dörnyei, Z. i Schmidt, R. (ur.): *Motivation and Second Language Acquisition* (Technical Report No.23), 399-432. Honolulu, Hawai'i: University of Hawai'i at Manoa, Second Language Teaching & Curriculum Center.
5. Dörnyei, Zoltan i Ottó, István (1998.): Motivation in action: A process model of L2 motivation. *Working Papers in Applied Linguistics*, Thames Valley University, London, 4, 43-69.
6. Gardner, Robert C. (1985.): *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. Edward Arnold, London.
7. Gardner, Robert C. (2001.): Integrative motivation and second language acquisition. U: Dörnyei, Z. i Schmidt, R. (ur.): *Motivation and Second Language Acquisition* (Technical Report No. 23), 1-19. Honolulu, Hawai'i: University of Hawai'i at Mānoa, Second Language Teaching & Curriculum Center.
8. Gardner, Robert C. (2007.): Motivation and second language acquisition. *Porta Linguarum*, 8, 9-20.
9. Karlak, Manuela (2014.): Odnos strategija učenja, motivacije i komunikacijske jezične kompetencije u stranom jeziku. Neobjavljena doktorska disertacija. Osijek: Filozofski fakultet.
10. Medved Krajnović, Marta (2010.): Od jednojezičnosti do višejezičnosti. Uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom. Zagreb: Leykam International d.o.o.
11. Mihaljević Djignunović, Jelena (1998.): Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika. Zagreb: Filozofski fakultet.
12. Mihaljević Djignunović, Jelena (2012.): Attitudes and Motivation in Early Foreign Language Learning. *CEPS Journal* 2, 55-74.

13. Mihaljević Djigunović, Jelena (2013.): Interdisciplinarna istraživanja u području obrazovanja na primjeru glotodidaktike. Zagreb: Filozofski fakultet.
14. Mihaljević Djigunović, Jelena i Bagarić, Vesna (2007.): A comparative study of attitudes and motivation of Croatian learners of English and German. SRAZ LII, 259.-281.
15. Miščančuk, Marija (2010.): Motivacija studenata za učenje engleskog jezika. Zbornik radova Međimorskog veleučilišta u Čakovcu. Čakovec: Međimursko veleučilište.
16. Reeve, Johnmarshall (2010.). Razumijevanje motivacije i emocija. Zagreb: Naklada Slap.
17. Rheinberg, Falko (2004.): Motivacija. Zagreb: Naklada Slap.
18. Vizek Vidović, Vlasta, Vlahović-Štetić, Vesna, Rijavec, Majda, Miljković, Dubravka (2003.): Psihologija obrazovanja. Zagreb: IEP-VERN'.
19. Šimunović, Antonela (2013.): Motivacija studenata za učenje stranih jezika. Zagreb: Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski.
20. Williams, Marion i Burden, Robert L. (1997.): Psychology for Language Teachers. Cambridge: Cambridge University Press.

PRILOZI

Prilog 1.

Upitnik o motivaciji za učenje njemačkog jezika

Opći podatci

1. Spol: M ili Ž (Zaokruži.)
2. Koliko godina već učiš njemački jezik? _____
3. Koju ocjenu imaš iz njemačkog jezika ? _____. Iz hrvatskog jezika? _____.
Iz matematike? _____.
4. Jesi li ikada bio/bila u nekoj zemlji u kojoj se govori njemački jezik? DA. NE.
Ako DA, koliko dugo? _____.
5. Koliko uspješno želiš naučiti njemački jezik? Zaokruži.
  - a) *slabo* (samo da dobijem pozitivnu ocjenu na kraju školovanja)
  - b) *srednje* (da mogu razgovarati sa strancima, npr. na putovanjima)
  - c) *jako* (želim govoriti njemački kao ljudi iz zemalja u kojima je njemački službeni jezik)
6. Zašto učiš njemački jezik? (Možeš napisati i više odgovora.)
_____
_____
_____
7. Koliko sati dnevno gledaš njemačke sadržaje na televiziji, računalu, tabletu, pametnom telefonu?
_____

Ovaj upitnik odnosi se na **motivaciju za učenje njemačkog jezika**.

Molim te da pažljivo pročitaš svaku rečenicu i označiš **koliko se slažeš** sa svakom pojedinom rečenicom tako što ćeš zaokružiti odgovarajući broj (od 1 do 5). Ovdje nema točnih i netočnih odgovora.

Molim da upitnik ispunjavaš brzo, ali **pažljivo**. Važno je da odgovori budu **iskreni**.

- 1 – uopće se ne slažem
- 2 – uglavnom se ne slažem
- 3 – niti se slažem, niti ne slažem (djelomično se slažem)
- 4 – uglavnom se slažem
- 5 – potpuno se slažem

Zaokruži koliko se slažeš s navedenim tvrdnjama:	Uop- će ne	Ugla- vnom ne	Ni da ni ne	Ugla- vnom da	U potpu- nosti da
1. Volim učiti njemački jezik.	1	2	3	4	5
2. Imam želju naučiti sve u njemačkom jeziku.	1	2	3	4	5
3. Stvarno se trudim naučiti njemački jezik.	1	2	3	4	5
4. Često dobivam loše ocjene iz njemačkog jezika pa nemam volju učiti.	1	2	3	4	5
5. Njemački jezik će mi pomoći u daljnjem školovanju.	1	2	3	4	5
6. Ponekad me strah da će mi se drugi učenici smijati kada izgovaram nešto na njemačkom jeziku.	1	2	3	4	5
7. Sviđa mi se kako nas naš nastavnik/naša nastavnica poučava njemački.	1	2	3	4	5
8. Želim znati njemački da bih mogao/mogla živjeti u Njemačkoj ili Austriji.	1	2	3	4	5
9. Trudim se razumjeti sve što vidim i čujem na njemačkom jeziku.	1	2	3	4	5
10. Trudim se izvršavati svoje obveze iz njemačkog na vrijeme.	1	2	3	4	5
11. Želim tako dobro naučiti njemački jezik da ga mogu govoriti kao Nijemci.	1	2	3	4	5
12. Radije učim nešto korisnije od njemačkog jezika.	1	2	3	4	5
13. Volio/voljela bih imati puno prijatelja iz zemalja u kojima se govori njemački jezik.	1	2	3	4	5
14. Neugodno mi je javljati se na satu njemačkog jezika.	1	2	3	4	5
15. Naš nastavnik/naša nastavnica potiče me na učenje njemačkog jezika.	1	2	3	4	5
16. Udžbenik iz njemačkog mi je jako zanimljiv.	1	2	3	4	5
17. Smatram da je njemački lijep jezik.	1	2	3	4	5
18. Volim izgovarati njemačke riječi.	1	2	3	4	5
19. Njemački je lagan pa mi omogućuje da bez puno učenja dobijem dobre ocjene.	1	2	3	4	5
20. Moji me roditelji potiču da što više učim njemački jezik.	1	2	3	4	5
21. Baš mi se sviđa udžbenik iz njemačkog jezika.	1	2	3	4	5
22. Njemački jezik mi koristi u svakodnevnom životu (glazba, filmovi, internet i slično.)	1	2	3	4	5
23. Njemački je pretežak za mene.	1	2	3	4	5
24. Jako volim svog nastavnika/svoju nastavnicu njemačkog jezika.	1	2	3	4	5
25. Moji roditelji misle da je jako važno da naučim njemački.	1	2	3	4	5

Prilog 2.

Upitnik o motivaciji za učenje engleskog jezika Opći podatci

1. Spol: M ili Ž (Zaokruži.)
2. Koliko godina već učiš engleski jezik? _____
3. Koju ocjenu imaš iz engleskog jezika ? _____. Iz hrvatskog jezika? _____.
Iz matematike? _____.
4. Jesi li ikada bio/bila u nekoj zemlji u kojoj se govori engleski jezik? DA. NE.
Ako DA, koliko dugo? _____.
5. Koliko uspješno želiš naučiti engleski jezik? Zaokruži.
  - a) *slabo* (samo da dobijem pozitivnu ocjenu na kraju školovanja)
  - b) *srednje* (da mogu razgovarati sa strancima, npr. na putovanjima)
  - c) *jako* (želim govoriti engleski kao ljudi iz zemalja u kojima je engleski službeni jezik)
6. Zašto učiš engleski jezik? (Možeš napisati i više odgovora.)
_____
_____
_____
7. Koliko sati dnevno gledaš engleske sadržaje na televiziji, računalu, tabletu, pametnom telefonu?
_____

Ovaj upitnik odnosi se na **motivaciju za učenje engleskog jezika**.

Molim te da pažljivo pročitaš svaku rečenicu i označiš **koliko se slažeš** sa svakom pojedinom rečenicom tako što ćeš zaokružiti odgovarajući broj (od 1 do 5). Ovdje nema točnih i netočnih odgovora.

Molim da upitnik ispunjavaš brzo, ali **pažljivo**. Važno je da odgovori budu **iskreni**.

- 1 – uopće se ne slažem
- 2 – uglavnom se ne slažem
- 3 – niti se slažem, niti ne slažem (djelomično se slažem)
- 4 – uglavnom se slažem
- 5 – potpuno se slažem

Zaokruži koliko se slažeš s navedenim tvrdnjama:	Uopće ne	Uglavnom ne	Ni da ni ne	Uglavnom da	U potpunosti da
1. Volim učiti engleski jezik.	1	2	3	4	5
2. Imam želju naučiti sve u engleskom jeziku.	1	2	3	4	5
3. Stvarno se trudim naučiti engleski jezik.	1	2	3	4	5
4. Često dobivam loše ocjene iz engleskog jezika pa nemam volju učiti.	1	2	3	4	5
5. Engleski jezik će mi pomoći u daljnjem školovanju.	1	2	3	4	5
6. Ponekad me strah da će mi se drugi učenici smijati kada izgovaram nešto na engleskom jeziku.	1	2	3	4	5
7. Sviđa mi se kako nas naš nastavnik/naša nastavnica poučava engleski.	1	2	3	4	5
8. Želim znati engleski da bih mogao/mogla živjeti u Engleskoj ili Americi.	1	2	3	4	5
9. Trudim se razumjeti sve što vidim i čujem na engleskom jeziku.	1	2	3	4	5
10. Trudim se izvršavati svoje obveze iz engleskog na vrijeme.	1	2	3	4	5
11. Želim tako dobro naučiti engleski jezik da ga mogu govoriti kao Englezi.	1	2	3	4	5
12. Radije učim nešto korisnije od engleskog jezika.	1	2	3	4	5
13. Volio/voljela bih imati puno prijatelja iz zemalja u kojima se govori engleski jezik.	1	2	3	4	5
14. Neugodno mi je javljati se na satu engleskog jezika.	1	2	3	4	5
15. Naš nastavnik/naša nastavnica potiče me na učenje engleskog jezika.	1	2	3	4	5
16. Udžbenik iz engleskog mi je jako zanimljiv.	1	2	3	4	5
17. Smatram da je engleski lijep jezik.	1	2	3	4	5
18. Volim izgovarati engleske riječi.	1	2	3	4	5
19. Engleski je lagan pa mi omogućuje da bez puno učenja dobijem dobre ocjene.	1	2	3	4	5
20. Moji me roditelji potiču da što više učim engleski jezik.	1	2	3	4	5
21. Baš mi se sviđa udžbenik iz engleskog jezika.	1	2	3	4	5
22. Engleski jezik mi koristi u svakodnevnom životu (glazba, filmovi, internet i slično.)	1	2	3	4	5
23. Engleski je pretežak za mene.	1	2	3	4	5
24. Jako volim svog nastavnika/svoju nastavnicu engleskog jezika.	1	2	3	4	5
25. Moji roditelji misle da je jako važno da naučim engleski.	1	2	3	4	5

"Learn a new language and get a new soul."

Czech Proverb